

Το γράμμα του Κιέβου Επιφανίου στον Οικουμενικό Πατριάρχη για στέρηση Πατριαρχικού Θρόνου από τον Κύριλλο Μόσχας [/ Επικαιρότητα](#)

Митрополит Київський і всієї України

*Η επιστολή εγκρίθηκε στη συνεδρίαση της Ιεράς Συνόδου
της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας στις 27 Ιουλίου 2022*

Προς την Α.Θ.Π.
τον Αρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης
και Οικουμενικό Πατριάρχη
κ.κ. Βαρθολομαίο

Κοινοποίηση: Προς τους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών

Ο Μητροπολίτης Κιέβου Επιφάνιος απέστειλε επίσημο γράμμα στον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο σχετικά με τη στέρηση του Πατριαρχικού Θρόνου από τον επικεφαλής της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας κ.κ. Κύριλλο. Συγκεκριμένα, ο Μητροπολίτης Κιέβου Επιφάνιος ζητά εκ μέρους των αρχιερέων της Εκκλησίας της Ουκρανίας και των πολυαρίθμων θυμάτων του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, που ο Πατριάρχης Μόσχας ανοιχτά και απερίφραστα εγκρίνει και υποστηρίζει δημόσια:

- Να καταδικαστεί η διδασκαλία του «ρωσικού κόσμου» και να αναγνωριστεί ως αιρετική.
- Να χαρακτηρισθούν οι ενέργειες του Πατριάρχη Κυρίλλου στην κανονική επικράτεια του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας ως σχισματικές.

- **Να αφαιρεθεί από τον Κύριλλο Γκουντιάγιεφ το δικαίωμα να καταλαμβάνει τον Πατριαρχικό θρόνο της Μόσχας.**

Ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας, Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Επιφάνιος, σύμφωνα με την απόφαση της Ιεράς Συνόδου των Επισκόπων της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας, που έλαβε χώρα στις 24 Μαΐου 2022, απέστειλε επιστολή προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο και αντίγραφό της προς τους λοιπούς Προκαθημένους των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών **σχετικά με την προσέλκυση του Ρώσου Πατριάρχη Κυρίλλου στην κανονική ευθύνη και τη στέρηση του Πατριαρχικού του θρόνου για τη διάδοση της αιρετικής εθνοφυλετικής διδασκαλίας που βασίζεται στην ιδεολογία του ρωσικού κόσμου, την παροχή ευλογίας στα ρωσικά στρατεύματα για τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο οποίος συνεχίζει να προκαλεί καταστροφές και πολυάριθμα θύματα, καθώς και για την πρόκληση σχίσματος στην Εκκλησία, ιδίως μέσω της δημιουργίας στην κανονική επικράτεια του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας «Εξαρχίας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας».**

Το κείμενο της επιστολής εγκρίθηκε από την Ιερά Σύνοδο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κοινοποιήθηκε επίσης στη Σύνοδο της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Παρακάτω παρατίθενται το κείμενο της επιστολής στα ελληνικά.

Η επιστολή εγκρίθηκε στη συνεδρίαση της Ιεράς Συνόδου της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας στις 27 Ιουλίου 2022

Διαβάστε την ολόκληρη:

Προς την Α.Θ.Π.

τον Αρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης

και Οικουμενικό Πατριάρχη

κ.κ. Βαρθολομαίο

Κοινοποίηση: Προς τους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών

Παναγιώτατε!

Υλοποιώντας την απόφαση της Αρχιερατικής Συνόδου της 24ης Μαΐου του τρέχοντος έτους, απευθύνομαι σε σας, ζητώντας σας να κινήσετε σε

πανορθόδοξο επίπεδο τη διαδικασία για την εξέταση και την καταδίκη της δράσης του Πατριάρχη Μόσχας Κυρίλλου Γκουντιάγιεφ και της εθνοφυλετικής και ρατσιστικής διδασκαλίας περί του «ρωσικού κόσμου» (ή αλλιώς της «ρωσικής οικουμένης»), την οποία κηρύττει.

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία ύπουλα, χωρίς επίσημη κήρυξη πολέμου, εξαπέλυσε πλήρη στρατιωτική επίθεση κατά της Ουκρανίας. Ο πόλεμος, τον οποίο ξεκίνησε η Ρωσία στην καρδιά της Ευρώπης ήδη από τον Φεβρουάριο του 2014, διεξάγεται με στόχο τον αφανισμό του ουκρανικού κράτους και εντυπωσιάζει με την τρομακτική του βαρβαρότητα. Μια πραγματική γενοκτονία του ουκρανικού λαού λαμβάνει χώρα μπροστά στα μάτια όλου του πλανήτη. Ο επιτιθέμενος καταστρέφει ειρηνικές πόλεις της Ουκρανίας, βομβαρδίζει νοσοκομεία και σχολεία, βιάζει και βασανίζει γυναίκες και ανήλικα κορίτσια, σκοτώνει και τραυματίζει παιδιά. Μεταξύ των θυμάτων των ρωσικών στρατευμάτων βρίσκονται επίσης κληρικοί της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας αλλά και θρησκευτικοί λειτουργοί άλλων θρησκειών. Σχεδόν 200 θρησκευτικά κτήρια, κυρίως ορθόδοξες εκκλησίες, καταστράφηκαν ολοσχερώς ή μερικώς εξαιτίας των ρωσικών βομβαρδισμών.

Η Ρωσία είναι μια χώρα που για αιώνες συνέδεσε την ταυτότητά της με την Ορθοδοξία. Και όμως, τις τελευταίες δεκαετίες η χριστιανική πίστη στη Ρωσία έχει προσλάβει παγανιστικά χαρακτηριστικά· έχει αντικατασταθεί ύπουλα από μια πολιτική θρησκεία που εξωτερικά βασίζεται στην ορθόδοξη παράδοση, είναι όμως ξένη προς το πνεύμα του Ευαγγελίου και το περιεχόμενο της Ορθόδοξου πίστεως των Αγίων Πατέρων. Πολλοί στρατιώτες της Ρωσικής Ομοσπονδίας που εισέβαλαν στη χώρα μας αισθάνονται να ταυτίζονται με την Ορθοδοξία. Ωστόσο, οι ενέργειες τους μαρτυρούν ότι είναι εγκληματίες που έχουν χάσει τη ζωντανή σχέση με τον Χριστό και την Εκκλησία Του.

Κάθε δολοφονημένο παιδί, κάθε βιασμένη γυναίκα, κάθε κατεστραμμένη κατοικία και ναός δεν είναι μόνο έγκλημα πολέμου, αλλά και πράξη αποκήρυξης του Χριστού, με αποτέλεσμα ο εγκληματίας να βρίσκεται έξω από την ευλογημένη μάνδρα της Εκκλησίας. Ωστόσο, η ηθική ευθύνη για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν δεν βαρύνει μόνο τους φυσικούς αυτουργούς, αλλά και τους ιδεολογικούς εμπνευστές τους - τον Πατριάρχη Μόσχας Κύριλλο και τους ομοϊδεάτες του ιεράρχες, οι οποίοι για δεκαετίες προπαγάνδιζαν την εθνοφυλετική και ρατσιστική διδασκαλία του «ρωσικού κόσμου» και τώρα ευλογούν την επίθεση στην Ουκρανία.

Πολλοί έτρεφαν ελπίδες για αναβίωση της εκκλησιαστικής ζωής με την εκλογή

του Μητροπολίτη Κυρίλλου στον πατριαρχικό θρόνο (2009). Ωστόσο, σήμερα, ενώ έχουν περάσει δωδεκάμισι χρόνια από τότε που ο Κύριλλος ανέλαβε την ευθύνη του Πατριαρχείου της Μόσχας, είναι προφανές ότι οι ανακοινωθείσες μεταρρυθμίσεις δεν πραγματοποιήθηκαν και τα μόνα πραγματικά επιτεύγματα του 16ου Πατριάρχη Μόσχας είναι η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια ενός ατόμου, με πλήρη υποβάθμιση της πραγματικής εκκλησιαστικής συνοδικότητας και απόλυτη εξάρτηση της Εκκλησίας από το ρωσικό κράτος.

Ο Μητροπολίτης και μετέπειτα Πατριάρχης Κύριλλος δεν υπήρξε ποτέ πρότυπο ομολογίας της Ορθόδοξης πίστης. Ορισμένες θεολογικές δηλώσεις του αρχιερέως Κυρίλλου (για παράδειγμα, η ταύτιση της Τρίτης Υπόστασης της Αγίας Τριάδας με τη «Θεία ενέργεια που προέρχεται αιώνια από τον Θεό Πατέρα»-----) προκάλεσαν ακόμη και διαμάχες και πειρασμούς μεταξύ των κληρικών της Ρωσικής Εκκλησίας [\[1\]](#). Η σχεδόν πλήρης αδιαφορία του για τα θεολογικά ζητήματα βοήθησε τον Κύριλλο να μην περιπέσει εντελώς στο χώρο της αίρεσης. Η κατάσταση άλλαξε όταν ο ιεράρχης, του οποίου η προσοχή είχε επικεντρωθεί από καιρό σε γεωπολιτικά ζητήματα, αποφάσισε να συμμετάσχει στη δημιουργία της διδασκαλίας του «ρωσικού κόσμου», μιας εθνικιστικής εθνοφυλετικής θεωρίας για τον ειδικό ρόλο του ρωσικού έθνους και κράτους μέσα στον κόσμο και στην Εκκλησία.

Στις 13 Μαρτίου του τρέχοντος έτους, την Κυριακή της Ορθοδοξίας, δημοσιεύτηκε η Διακήρυξη για τον «ρωσικό κόσμο» [\[2\]](#), την οποία αρχικά υπέγραψαν εξηνταπέντε Ορθόδοξοι θεολόγοι από διάφορες χώρες του κόσμου, ενώ σήμερα ο αριθμός των υπογραφών έχει φτάσει σχεδόν στις χίλιες πεντακόσιες (συμπεριλαμβανομένων θεολόγων και κληρικών και από άλλες χριστιανικές παραδόσεις).

Όπως αναφέρεται σε αυτή τη Διακήρυξη, ο «ρωσικός κόσμος» είναι μια μη Ορθόδοξη, αιρετική διδασκαλία, ευρισκόμενη πολύ κοντά στη διδασκαλία του εθνοφυλετισμού, η οποία καταδικάστηκε στη Μεγάλη Σύνοδο της Κωνσταντινούπολης το 1872. «Απορρίπτουμε την αίρεση του “ρωσικού κόσμου” και τις επαίσχυντες ενέργειες της κυβέρνησης της Ρωσίας για την κήρυξη του πολέμου κατά της Ουκρανίας, κάτι που πηγάζει από αυτήν την ποταπή και αδικαιολόγητη διδασκαλία με τη συμπαιγνία της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, ως βαθιά ανορθόδοξη, μη χριστιανική», σημειώνουν οι ορθόδοξοι θεολόγοι που υπέγραψαν τη Διακήρυξη [\[3\]](#). Παρόμοιες εκτιμήσεις εκφράστηκαν σε άλλο δημόσιο έγγραφο, την «Ανοιχτή Έκκληση προς τους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών». Αυτή η Έκκληση υπογράφηκε από 437 κληρικούς του Πατριαρχείου Μόσχας στην Ουκρανία, οι οποίοι απηύθυναν έκκληση στους

αρχηγούς των Ορθοδόξων Εκκλησιών ζητώντας τους να αξιολογήσουν τη διδασκαλία του «ρωσικού κόσμου» από την άποψη του ορθοδόξου δόγματος και σε περίπτωση καταδίκης της διδασκαλίας ως αιρετικής, να φέρουν τον Κύριλλο Γκουντιάγιεφ προ των κανονικών ευθυνών του, στερώντας του το δικαίωμα να κατέχει τον πατριαρχικό θρόνο^[4].

Συμφωνώντας με τις περισσότερες από τις θέσεις που περιέχονται στις προαναφερθείσες Διακηρύξεις, θέλουμε επίσης να επιστήσουμε την προσοχή της Παναγιότητάς σας σε μια άλλη αιρετική πτυχή της διδασκαλίας του «ρωσικού κόσμου», που διαστρεβλώνει σημαντικά την Ορθόδοξη ανθρωπολογία. Πρόκειται για την άρνηση των δικαιωμάτων των λαών για τον ιστορικό αυτοπροσδιορισμό τους ή, αλλιώς, για τον *ιστορικό ντετερμινισμό*, ο οποίος είναι εγγενής στο δόγμα του «ρωσικού κόσμου» κατά την ερμηνεία του Πατριάρχη Κυρίλλου. Σύμφωνα με τη μυθολογική ιστορική αντίληψη του τελευταίου, οι Ρώσοι, οι Ουκρανοί και οι Λευκορώσοι υποτίθεται ότι ανήκουν στον κοινό πολιτισμό του «ρωσικού κόσμου» και ως εκ τούτου δεν έχουν ηθικό δικαίωμα περαιτέρω ιστορικού αυτοπροσδιορισμού. Η επιλογή που έγινε στο παρελθόν υποτίθεται ότι τους υποχρεώνει για πάντα να είναι μέρος του «ρωσικού κόσμου» ή ακόμα και του ρωσικού κράτους.

Η άρνηση της ελευθερίας ολόκληρων λαών συνδυάζεται στην κοσμοαντίληψη του Πατριάρχη Κυρίλλου και των ομοϊδεατών του με μια *ρατσιστική* κατά το πνεύμα της θεωρία, σύμφωνα με την οποία η Ρωσία και ο «ρωσικός κόσμος» είναι θεμελιωδώς καλύτερη και ανώτερη από τα άλλα έθνη, ενώ οι ιστορικοί γείτονες της Ρωσίας, οι Ουκρανοί και οι Λευκορώσοι, έχουν δικαίωμα ύπαρξης και μέλλοντος αποκλειστικά ως μέρος της ρωσικής πραγματικότητας. Στο πλαίσιο αυτής της ρατσιστικής αντίληψης, που χωρίζει λαούς και κράτη σε «πραγματικά» και «τεχνητά», μοιάζει αρκετά λογική η θεμελιώδης άρνηση του δικαιώματος του λαού της Ουκρανίας για την πλήρη κανονική Εκκλησιαστική ανεξαρτησία του (αυτοκεφαλία) και την συγκρότησή του ως ανεξάρτητου κράτους.

Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι αυτή η ιδεολογία της σύγχρονης Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας αποτελεί απειλή όχι μόνο για την Ουκρανία, αλλά και για ολόκληρο τον Ορθόδοξο κόσμο. «Όπως η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, έτσι και το Πατριαρχείο Μόσχας του Πατριάρχη Κυρίλλου εισέβαλε στην Ορθόδοξη Εκκλησία, για παράδειγμα στην Αφρική, προκαλώντας διχασμό και διαμάχες», σημειώνουν οι Ορθόδοξοι θεολόγοι στη Διακήρυξη που ήδη αναφέραμε^[5]. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε τη σχέση μεταξύ της διδασκαλίας περί «ρωσικού κόσμου» και ορισμένων εκκλησιαστικών αποφάσεων που προώθησε ο Πατριάρχης Κύριλλος τα τελευταία χρόνια· από τη διακοπή της

ευχαριστιακής κοινωνίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο (15 Οκτωβρίου 2018) έως τη δημιουργία της «Πατριαρχικής Εξαρχίας της Αφρικής» (29 Δεκεμβρίου 2021) και την ενεργή υποστήριξη της ένοπλης επίθεσης της Ρωσικής Ομοσπονδίας κατά της Ουκρανίας (2022). Ξεκινώντας τουλάχιστον από τον Οκτώβριο του 2018, όλες οι ενέργειες του Πατριάρχη Κυρίλλου χαρακτηρίζονται από έναν συγκεκριμένο πολιτικό στόχο. Επιδιώκει να αυξήσει δραστικά την εκτός Ρωσίας παρουσία της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, να αποδυναμώσει όσο το δυνατόν περισσότερο το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τις ελληνόφωνες τοπικές Εκκλησίες και με αυτόν τον τρόπο να επιβάλει την ηγεμονία και τις επιταγές του Πατριαρχείου Μόσχας στον Ορθόδοξο κόσμο.

Στην παρούσα στιγμή, είναι εξαιρετικά σημαντικό για την Ορθόδοξη Καθολική και Αποστολική Εκκλησία να ανταποκριθεί εύστοχα στις προκλήσεις που προέρχονται από την ρωσική Ορθοδοξία, η οποία έχει προσλάβει παγανιστικά χαρακτηριστικά. Όπως μαρτυρεί το Ευαγγέλιο, «οὐ δύναται δένδρονάγαθόνκαρπούςπονηροὺςποιεῖν, οὐδὲδένδρονσαπρὸνκαρπούςκαλοὺςποιεῖν» (Μτ 7:18). Ενεργώντας σύμφωνα με αυτή την αρχή που μας κληροδότησε ο Σωτήρας μας, η Εκκλησία πρέπει να αναγνωρίσει ομόφωνα ότι το δέντρο που φέρει τους «καπούς του πολέμου» σήμερα είναι *δηλητηριώδες*, δηλαδή να καταδικάσει τη διδασκαλία του «ρωσικού κόσμου» ως *αιρετική*.

Επίσης καλούμε την Παναγιότητά σας και τους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών να εξετάσουν το συντομότερο δυνατό τις δραστηριότητες του Πατριάρχη Κυρίλλου, που σχετίζονται με την αντίθεσή του προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο και πολλές τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες, και, εάν η δραστηριότητα αυτή αναγνωριστεί ότι περιέχει ενδείξεις σχίσματος, να φέρει τον Πατριάρχη Μόσχας προ της κανονικής του ευθύνης.

Ενόψει των ανωτέρω, παρακαλούμε την Παναγιότητά σας και τους Μακαριωτάτους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών να κρίνουν από κανονικής απόψεως μερικές αποφάσεις της Ιεράς Συνόδου της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, που εγκρίθηκαν στο διάστημα 2018-2021, οι οποίες, κατά τη γνώμη μας, δεν ανταποκρίνονται στις αρχές της Ορθοδόξου εκκλησιολογίας και απειλούν την Πανορθόδοξη ενότητα:

- Η απόφαση να διακοπεί (μονομερώς) η ευχαριστιακή κοινωνία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, την Εκκλησία της Κύπρου και την Εκκλησία της Ελλάδος.
- Η απόφαση να δημιουργηθούν – αντίθετα με την κανονική παράδοση και τον έκτο κανόνα της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου – εκκλησιαστικές δομές του Πατριαρχείου Μόσχας στην κανονική επικράτεια του Πρεσβυγενούς

Πατριαρχείου Αλεξανδρείας.

Εκ μέρους των αρχιερέων της Εκκλησίας μας και των πολυαρίθμων θυμάτων του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, που ο Πατριάρχης Μόσχας ανοιχτά και απερίφραστα εγκρίνει και υποστηρίζει δημόσια, απευθύνουμε έκκληση στην Παναγιότητά σας και στους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών:

- **Να καταδικαστεί η διδασκαλία του «ρωσικού κόσμου» και να αναγνωριστεί ως αιρετική.**
- **Να χαρακτηρισθούν οι ενέργειες του Πατριάρχη Κυρίλλου στην κανονική επικράτεια του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας ως σχισματικές.**
- **Να αφαιρεθεί από τον Κύριλλο Γκουντιάγιεφ το δικαίωμα να καταλαμβάνει τον Πατριαρχικό θρόνο της Μόσχας.**

Με ειλικρινή εν Χριστώ αδελφική αγάπη, παρακαλούμε την Παναγιότητά σας και τους Μακαριωτάτους Προκαθημένους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών να συνεχίσουν να προσφέρουν τις προσευχές τους για τον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας και να ικανοποιήσουν το αίτημα που εκφράζεται στην παρούσα επιστολή: αντικειμενικά, και σύμφωνα με τη διδασκαλία και τους ιερούς κανόνες της Αγίας Ορθοδόξου Εκκλησίας, να εξετάσουν τη δράση του σημερινού επικεφαλής της Ρωσικής Εκκλησίας.

Εκ μέρους και κατ' εντολήν της Αρχιερατικής Συνόδου

της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας

†ο Κιέβου Επιφάνιος

[1]Βλ.: Патриарх Московский и всея Руси Кирилл. Слово пастыря. Бог и человек. История спасения.Глава «О Святой Троице».

[2]Διακήρυξη για τη διδασκαλία περί «ρωσικού κόσμου» (Russkii mir). Το κείμενο της Διακήρυξης στα ελληνικά είναι διαθέσιμο εδώ <https://bit.ly/3zIV22E> και στα Ουκρανικά <https://bit.ly/3POgrgu>

[3]Αγγλ.: Therefore, we reject the “Russian world” heresy and the shameful

actions of the Government of Russia in unleashing war against Ukraine which flows from this vile and indefensible teaching with the connivance of the Russian Orthodox Church, as profoundly un-Orthodox, un-Christian and against humanity, which is called to be “justified... illumined... and washed in the Name of our Lord Jesus Christ and by the Spirit of God” (Baptismal Rite).**ΕΛΛ.:** Επομένως, απορρίπτουμε την αίρεση του «ρωσικού κόσμου» και τις επαίσχυντες ενέργειες της κυβέρνησης της Ρωσίας για την κήρυξη του πολέμου κατά της Ουκρανίας, κάτι που πηγάζει από αυτήν την ποταπή και αδικαιολόγητη διδασκαλία με τη συμπαιγνία της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, ως βαθιά ανορθόδοξη, μη χριστιανική, στρεφόμενη κατά της ανθρωπότητας, η οποία ανθρωπότητα καλείται να δικαιωθεί... φωτιστεί... και να καθαρθεί «έντῳ νόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐντῳ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν» (Ακολουθία Βαπτίσματος).

[4]Το κείμενο της Έκκλησης δημοσιεύθηκε στο web-site«Ethos»: <https://bit.ly/3PM9YCG> στα ελληνικά, διαθέσιμη εδώ <https://bit.ly/3PMYkHK>

[5]Αγγλ.: Just as Russia has invaded Ukraine, so too the Moscow Patriarchate of Patriarch Kirill has invaded the Orthodox Church, for example in Africa, causing division and strife, with untold casualties not just to the body but to the soul, endangering the salvation of the faithful.**ΕΛΛ.:** Όπως η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, έτσι και το Πατριαρχείο Μόσχας του Πατριάρχη Κυρίλλου εισέβαλε στην Ορθόδοξη Εκκλησία, για παράδειγμα, στην Αφρική, προκαλώντας διχασμό και διαμάχες, με ανείπωτες απώλειες όχι μόνο στο σώμα, αλλά και στην ψυχή, θέτοντας σε κίνδυνο τη σωτηρία των πιστών.